

Høreapparatsalget i Danmark 1904 - 1914 del 2

Claus Nielsen, Eriksholm Samlingen

Hans J. F. Demants første kunde i Odense i 1904 var læge Ehnhuus, der både havde en datter og hustru som hørte dårlig. Han købte et Massacon øremassageapparat, og mente, at han kunne kurere hustruens høreproblemer. Han har været ret vedholdende, da han køber nye batterier til apparatet igen i starten af 1907.

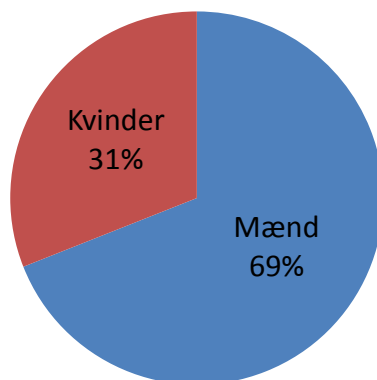
De første mange år var kundeskaren folk fra mellem og overklassen. I tabel 1 kan man se de mest hyppige titler og stillingsbetegnelser på de kunder, hvor Hans og William har noteret det i kassebøgerne. Blandt kunderne kunne man også finde: Boelsmand, Emailleur, Kanselliraad, Ledvogter, Patron, Stiffysikus og Strandkontrollør m.fl. der repræsenterer erhverv/titler som ikke findes eller bruges længere.

Gaardejer	54
Købmand	20
Enkefru	14
Ingeniør	10
Lærer	10
Husmand	9
Smed	9
Direktør	8
Sagfører	8
Læge	7
Grosserer	7
Møller	7
Gaardmand	7

Tabel 1: Stillingsbetegnelser fra Demants kassebøger 1904 – 1914. Undtagelsen er enkefru som må siges at være en betegnelse for civilstand. Det er interessant at se, at der skelnes mellem gårdejer, gårdmand og husmand. Gårdejere og gårdmænd har formentlig begge været ejere af gårde hvorimod husmanden var landarbejder.

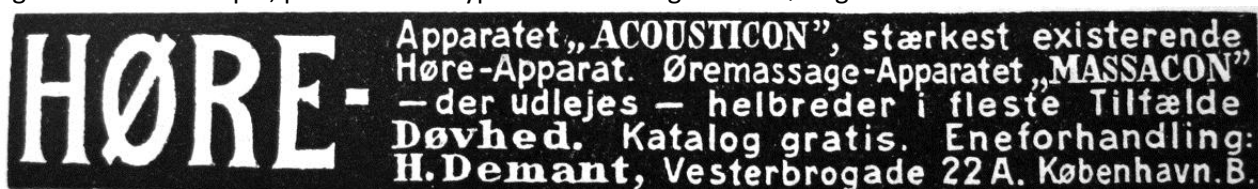
Hovedparten af kunderne var mænd se: figur 1. Det er ikke ensbetydende med, at der var flere mænd som hørte dårligt men derimod, at det typisk var dem der betalte for høreapparaterne.

Kønsfordeling af kunder

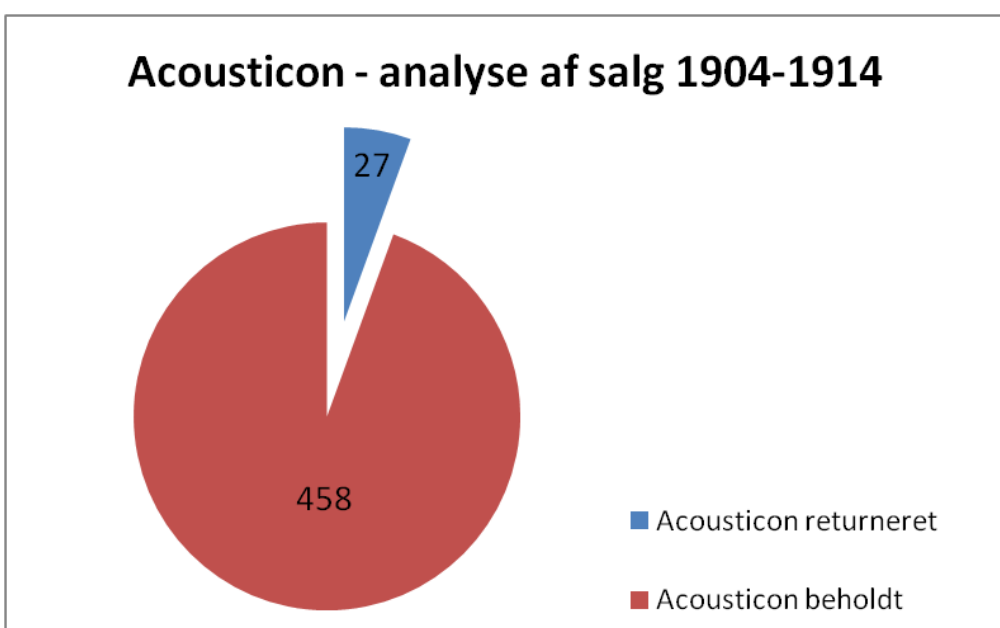
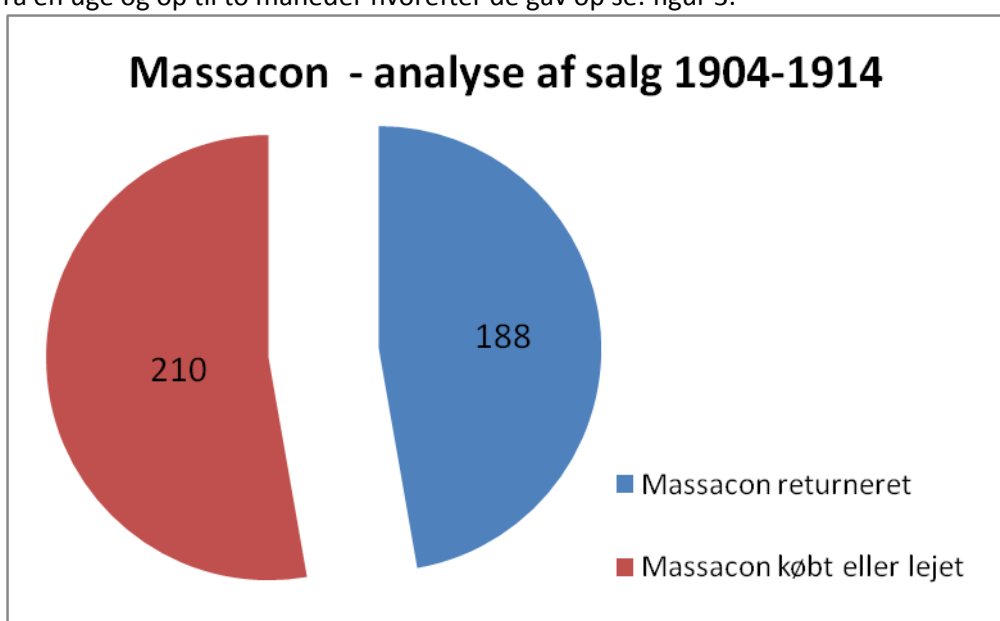
Figur 1: Kønsfordelingen af de personer som optræder i kassebøgerne. Gruppen af kvinder dækker over betegnelserne: Frk, Fru, Hds (hendes) og Hds naade.

Både Hans og senere William reklamerede flittigt både i aviser/dagblade, månedsmagasiner og ugeblade. I figur 2 ses et eksempel, på en reklametype som blev brugt en del før og efter 1910.

Figur 2: Annonce fra 1912 fra bladet Verden og Vi udgivet og redigeret af Poul Hertz, Hertz Bogtrykkeri, København.

Reklamerne lovede at Massacon apparatet i de fleste tilfælde kunne kurere høretabet. En del kunder har enten troet på reklamerne eller klynget sig til håbet om ikke at skulle være nødsaget til at anvende høreapparat. Analysen af kassebøgerne viser tydeligt, at mange kunder enten købte eller lejede Massaconapparater. Det var en almindelig praksis at købe Massaconapparater eller høreapparater på afbetaling. Som beskrevet i forrige artikel har behandlingen med Massacon i bedste fald været virkningsløs. Der blev returneret langt flere Massaconapparater end høreapparater. Ofte prøvede kunden kun apparatet i en periode fra en uge og op til to måneder hvorefter de gav op se: figur 3.

Figur 3: Antallet Massaconposter i kassebøgerne udgør 398 heraf er 188 apparater returneret (øverst). Antallet af Acousticonposter (alle modeller) udgør 485 heraf er 27 apparater returneret (nederst).

Ugebladet Fædrelandet blev udgivet ugentligt af Patriotisk Selskab. I 1912 bruges en artikel, hvor en unavngiven mand fortæller, at han har set en annonce for høreapparater (Demant) i bladet og beslutter sig for at anskaffe et apparat. Han skriver *"Jeg foretog en rejse til Hovedstaden og besøgte Hr. Demant, Vesterbrogade 22, jeg nægter ikke, at det kun var med ringe Haab at jeg vandrede op ad Trappen, lidet anende, at dette netop skulle blive den lykkeligste dag i mit Liv. Jeg blev modtaget af en elskværdig ung mand, der, ikke anede min Lidelse, tiltalte mig med almindelig Stemme – Hvadbehager? Var mit Svar. Uden at sige yderligere gik han hen og fremtog et lille Apparat fra et Skab og anbragte det på mig. Hvem kan beskrive min Forbauselse, da jeg nu, uden Anstrængelse for mig og mine Omgivelser, kunde føre en almindelig Samtale! Jeg kunne have faldet den mand om Halsen."* En sjov lille beretning om datidens "høreapparattilpasning"...

Frederik Emil Pontoppidan tog medicinsk eksamen i 1892. Han var praktiserende ørelæge i Randers fra 1896 – 1925. Han var som ørelæge meget optaget af og foretog mange halsoperationer. Han blev af sine bysbørn beskrevet som en af byens mest markante og distingverede personer. Om vinteren sås han spadsere gennem byen med skindforet vinterfrakke, pelshue og sølvknappet stokⁱ. Han købte et Acousticon høreapparat af William i 1910. Det vides ikke, om apparatet var til ham selv, eller det var tiltænkt en af hans patienter.

Ser man nøje på de navne der er indført i kassebøgerne finder man en del personer fra samfundets øverste lag – de adelige. I perioden fra 1908 og frem blev flere af adelsslægterne kunder hos Hans og William. Slægterne Moltke, Scheel, Danneskjold-Samsø, Reventlow, Bernstorff Gyldensteen og Munthe Morgenstjerne havde en eller flere medlemmer som brugte høreapparater eller anvendte Massacon til at behandle høretabet.

Der er mange interessante bemærkninger i kassebøgerne. Den 2. april 1910 er der lavet en registrering af et høreapparat solgt til Apoteker Frost i Hellerup. Senere er der tilføjet en bemærkning: "Fars skrift. Far døde 4. april 1910". Denne tilføjelse er lavet af William og viser at Hans Demant var aktiv helt frem til sin død. Dårlige betalere blev omhyggeligt noteret i kassebøgerne. Alternativ betaling fandt også sted i enkelte tilfælde. I 1912 køber kunstmaler Holm fra Esbjerg et Massacon og betaler apparatet med en vinkøler!

De gamle kassebøger kan fortælle mange flere historier og levere endnu flere facts, men det gemmer vi til en anden god gang.

ⁱ Thomsen, K. A., Jepsen, O.: Otolaryngologiens historie i Danmark. Udgivet af Dansk Selskab for Otolaryngologi Hoved og Halskirurgi, 1999.